

HISTÓRIA SOKOLIARSTVA

Po dlhej
a tvrdej práci
bolo maďarské
sokolarstvo
zapísané
do zoznamu
Národného
kultúrneho
a duchovného
dedičstva.
(1. časť)

Na sokolích krídlach

© archív, Jaroslav Vogelanz

S Američanmi sa spája aj založenie Nadácie sokola sťahovavého (The Peregrine Fund).

kráľ Matej vybudoval sokoliarsky salaš.

Ušľachtilej záľube holdovali aristokrati aj cirkevní predstavitelia na celom svete. V roku 1504 bol vydaný zákon, podľa ktorého sedliaci nemohli chovať sokoly, ba ani iné dravé vtáky. Samozrejme, ani členov Habsburského rodu nechalo toto staré remeslo chladnými. Napríklad kráľ Ferdinand si vydržoval 70 – 80 sokoliarov a Mária Terézia si podľa niektorých zdrojov dávala z Dánska dovážať biele sokoly za 24 000 zla-

Bez hraníc – vládca Dubaja a prezident USA George Bush v roku 2008

Pôvod a vývoj sokoliarstva sú zahalené hmlou nepoznania, no je isté, že aj obyvatel'ov Maďarska už odpradávná sprevádza toto staré remeslo a úcta k dravým vtákom. Jednou z obrovských vášní väčšiny kráľov z rodu Arpádovcov, ako napríklad Bela IV., bolo sokoliarstvo. Prvá písomná zmienka pochádza zo 14. storočia z Obrázkovej kroniky. Príbeh hovorí o bratovi kráľa Kolomana, Álmošovi (1093 – 1116),

a jeho poľovačke s vlastným jastrabom na čórskeho havrana (z obce Csóri). Prvá kniha o sokoliarstve sa spája s menom Ladislava Ungarua z obdobia vlády Ludovíta Veľkého.

V Maďarsku bolo v tých časoch sokoliarstvo považované za vážnu vec. Majstri sokoliarstva sa usadzovali v oddelených dedinách – svedčia o tom aj obce Kerecsend v Hevešskej župe a Solyvár v Peštianskej župe. Obec Solyvár sa preslávila aj tým, že si tu

Používanie vábničky (perenca)

Dejiny japonského sokolarstva siahajú pravdepodobne až do 6. storočia.

tých forintov. Napokon počas vlády Jozefa II. profesionálne rakúsko-uhorské sokolarstvo na sto rokov zaniklo.

Chýry o maďarských sokoliarsky upotrebitelných vtákoch sa rozleteli široko-dáľe. Na území západnej Európy, ale aj v Turecku si tieto sokoly a krahulce vyslúžili veľkú úctu. Napríklad počas tureckej okupácie Maďarska sa pohonom posielali vycvičené sokoly z obce Erdely ako daň (známa pod názvom *falcomagium*). Tí, ktorí sa venovali zaobstarávaniu a výcviku sokolov, boli od dane oslobodení.

Neskôr, po uplynutí sto rokov, princ Zoárd Odeschalchy oživil maďarské sokolarstvo pomocou

britských sokolov a sokoliarov. V roku 1939 bolo založené Maďarské sokoliarske združenie, ktorého riaditeľom sa stal Géza Kiss Nemeskéri. V súčasnosti sokoliarsku tradíciu udržiavajú dve združenia: Maďarské sokoliarske združenie nanovo založené v roku 1996 a Sokoliarske združenie Symurgh.

K sokolarstvu sa pristupuje a pristupovalo s veľkou úctou nielen v Maďarsku. Viaceré okolité národy sa môžu pochváliť stáročnými vedomosťami z oblastí „kroteňa“ dravých vtákov. Vydajme sa aj do vzdialenejších končín, aby sme sa čosi dozvedeli o japonskom, arabskom či mongolskom sokolarstve.

sôch dravých vtákov pochádzajúcich z tohto obdobia.

Niekoľko dôkazov nás zavedie do ešte vzdialenejšej minulosti. Podľa písomných zmienok japonského kronikára Nihona Šokiho z roku 720 n. l. japonské sokolarstvo sa datuje už od roku 320 n. l. Prvé sokoliarske centrá Hójóšit a Šutakašit vznikli na konci 8. storočia. To druhé bolo v nasledujúcom storočí zrušené, avšak Hójóšit ešte dlho prekvital. Treba podotknúť, že v tých časoch sa sokolarstvu venovali ozbrojení jazdci, ktorí inšpirovali aj japonských umelcov onej epochy.

Arabský sokoliar s vábničkou

Slávna minulosť, ťažká prítomnosť

Hoci výcvik dravých vtákov má v Japonsku dlhú tradíciu, sokoliar v tejto ázijskej krajine dnes čelia viacerým problémom. Podľa archeologických výskumov dejiny japonského sokolarstva siahajú pravdepodobne až do 6. storočia. Archeológovia objavili viacero

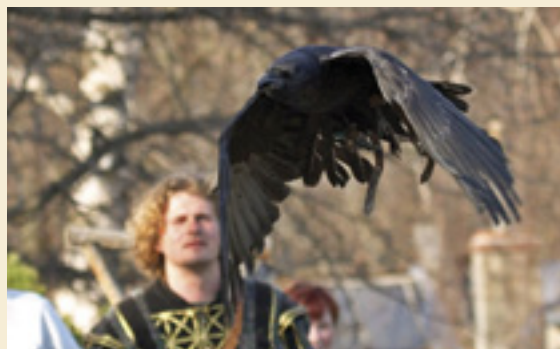
Americký symbol – orliak bielohlavý

Na päť sokoliara pristáva „poľovná“ sova.

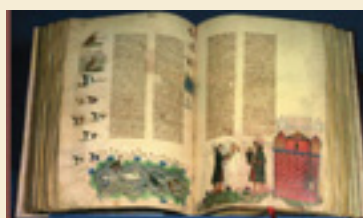
V arabskom svete je dnes sokolarstvo skôr symbolom sociálneho statusu.

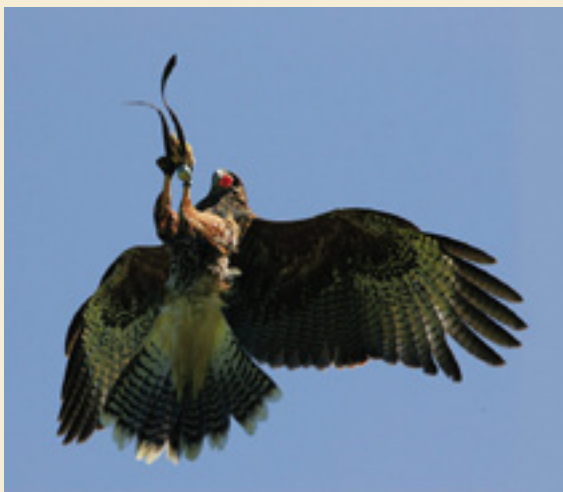
Krkavec je inteligentný vták, ktorý sa dá dobre vycvičiť.

Japoncom môžeme ďakovať aj za najstaršiu knihu na svete o sokoliarstve, ktorá sa zachovala celá. V roku 818 cisár Saga nariadil zhromaždiť všetky písomnosti o sokoliarstve, ktoré boli zozbierané pod názvom Šinšuu Jukju. V zbierke sa nachádza veľa čínskych textov a záznamy obsiahli všetky oblasti sokoliarstva – výcvik, krotenie, liečbu, charakteristiky vtákov atď. Z knihy sa napríklad dozvedáme, že Japonci používali ramenné chrániče, ale zdroje sa nezmiňujú o rukaviciach. Najčastejším vtákom bol sokol sťahovavý, avšak s veľkou obľubou využívali aj krahulce a jastraby lesné. Podľa výskumníkov sa japonské sokoliarstvo vyvinulo ako vetva jednotného čínsko-kórejského sokoliarstva, o čom existuje viacero dôkazov. Pri podobných dejinách by sme predpokladali, že sokoliarstvo sa v tejto ostrovnej krajine dodnes teší veľkej popularite, no nie je to tak. Hoci sokoliarov je skoro dvesto, ľudia túto starodávnu záľubu veľmi nepoznajú. Pri predvádzaní síce obdivujú rýchly let vtákov a pompézne kostýmy, no samotný

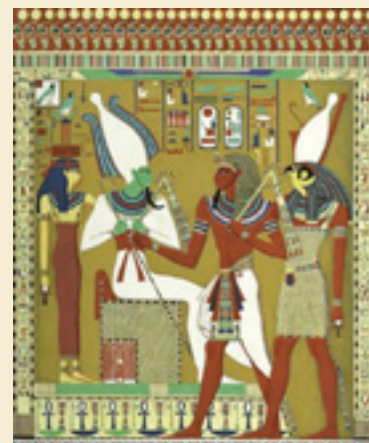
Úryvky z knihy nemeckého cisára Fridricha II.

Rúti sa za odmenou...

V zbierke sa nachádza veľa čínskych textov a záznamy obsiahli všetky oblasti sokoliarstva: výcvik, krotenie, liečbu aj opis vtákov.

Staroveký egyptský bohovia Osiris, Isis a Hórus. Hórus mal podobu muža so sokoliou hlavou.

lov má sotva nejaké miesto. Väčšina obyčajných ľudí si myslí, že sokolarstvu je v Japonsku nateraz koniec, a tak prvou a najdôležitejšou úlohou ostáva najmä šírenie osvetu, informovanie verejnosti o súčasnosti japonského sokolarstva a predovšetkým o jeho možnej budúcnosti.

Zakladatelia japonského sokolarstva

Najstaršia doteraz objavená pamiatka o sokolarstve pochádza z roku 1700 pred n. l. z územia Asýrskej ríše. Z kameňa vytesanú postavu, ktorej sedí na ruke dravý vták, našiel anglický historik Sir Austen Henry Layard v 19. storočí. Zachované zdroje však svedčia o ešte dlhšej minulosti. Podľa japonského dejepisca Ahizada Pita z 19. storočia sa sokolarstvo objavilo už v roku 2205 pred n. l. v Číne, keď dieťaťu jedného panovníka podarovali dravého vtáka.

Ako sme už spomínali, vývoj japonského sokolarstva bol značne ovplyvnený čínskym a kórejským sokolarstvom. Podľa zápisu v kronike Nihon Šoki, v roku 355 panovník Kórejského polostrova poslal skroteneho jastraba lesného do Japonska ako dar.

Prípravil: Daniel Gríbek
Prevzaté z maďarského časopisu
Nimród safari 4/2012

Kaňúr okrúhlochvostý je čoraz populárnejší.

Japonský sokoliar predvádza sovu.

Známy anglický sokoliar Alan Gates s orlom skalným

Čínsky sokoliar so sokolom loveckým

